

Број / Nummer

03-164/1

20.03.2023

Годишен извештај на органите на државната управа за напредокот на состојбата на еднаквите
можности за жените и мажите во 2022 година

1. ОСНОВНИ ИНФОРМАЦИИ

Орган на државна управа (назив)	Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Северна Македонија
Изработил (име, презиме и функција)	Маја Петрова, Координатор за еднакви можности
Период на известување	2022 година
Датум на поднесување на извештајот	20.03.2023 година

Одговорно лице кој го одобрува извештајот и ја потврдува неговата веродостојност
Датум, 20.03.2023 година

Директор
Hajrulla Misini
Потпис

(Одговорно лице во органот на државна управа)

Датум на прием на извештајот во Министерство за труд и социјална политика

Име Презиме (на службеникот од Сектор за еднакви можности кој го примил извештајот)

Потпис

2. НАВЕДЕТЕ ГИ СПРОВЕДЕНИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ СЕ СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА
ЕДНАКВИ МОЖНОСТИ НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ:

2.1. Преземени основни и посебни мерки согласно чл. 5, 6 и 7 од ЗЕМ (заокружете)

- А) Позитивни
Б) Охрабрувачки
В) Програмски

2.2 Мерење на успешност на мерката (наведете кратки информации-показатели кој е резултатот со спроведувањето на оваа мерка):

Со Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2022 година (објавена во Службен весник на РСМ бр.95 од 18 април 2022 година), предвидени беа 13 мерки и програмски активности кои имаат за цел промоција и поддршка на претприемништвото во Република Северна Македонија, самовработување на невработените лица, менторирање на малите и средните претпријатија, зголемување на конкурентноста на постојните претпријатија и генерирање на нови работни места. За реализацијата на програмските активности АППРСМ поднесе годишен извештај до Владата на Република Северна Македонија. Со програмските активности се опфатени повеќе целни групи, како што се невработените лица, малите и средните претпријатија, потенцијалните претприемачи, старт ап фирми, студенти и ученици, локални консултанتي, жени претприемачи и други. Во следните програмски активности во 2022 година воведена е родово разделена статистика:

1.Поддршка за самовработување (претприемништво)

Во оваа програмска активност предвидено е дека при поддршката на невработените лица, особено внимание ќе се обрне на зголемено учество на жените во оваа програмска активност, при што најмалку 1.500.000,00 денари од предвидените ќе се наменат за поддршка на жени претприемачи.

Во текот на 2022 година изработени се 1169 бизнис планови за носители-мажи клиенти и 740 бизнис планови за носители-жени клиенти. За жени носители - клиенти потрошени се вкупно **7.326.000,00 денари**.

2.Ваучерски систем на советување

Во програмската активност - Ваучерски систем на советување во 2022 година е предвидено дека при поддршката на потенцијалните претприемачи и активните мали и средни претпријатија, особено внимание ќе се обрне на зголемено учество на жените во оваа програмска активност, при што најмалку 150.000,00 денари од предвидените ќе се наменат за поддршка на жени претприемачи.

Во 2022 година се издадени вкупно 54 ваучери за 38 клиенти во вкупен износ од 1.127.266,00 денари од кои 1.033.950,00 за МСП и 93.816,00 за невработени лица.

Од вкупните 54 ваучери, 20 ваучери (за 12 клиенти) се за жени на вкупен износ од **327.750,00 денари** или 29%.

3.Стандардизирани менторски услуги

-Програмската активност стандардизирани менторски услуги се реализира во рамките на регионалниот проект „Воспоставување и промоција на менторските услуги за МСП во Западен Балкан“, поддржан од Јапонската Агенција за Меѓународна Соработка – JICA. Покрај АППРСМ партнери во Проектот се Агенциите надлежни за поддршка на развојот на МСП од Србија – регионален лидер, Црна Гора и Босна и Херцеговина.

Во Годишната програма на АППРСМ за 2022 година, во програмската активност - Стандардизирани менторски услуги е предвидено дека при поддршката на активните мали и средни претпријатија, особено внимание ќе се обрне на зголемено учество на жените во оваа програмска активност, при што најмалку 250.000,00 денари од предвидените ќе се наменат за поддршка на жени претприемачи.

Во оваа програмската активност во 2022 година значајно е дека обучени се 3 жени ментори, менторирани се 48 компании, од кои според староста 20 компании се новоформирани, а 28 компании се постоечки, т.е. функционираат на пазарот повеќе од три години. Од наведените, особено радува фактот што дури 21 менторирани компании се раководени од страна на жени претприемачи и претставува тренд што секоја година се зголемува. За оваа активност за жени се потрошени **630.000,00 денари**.

4.Обуки за подготовка на бизнис план

- Главна цел на обуките за бизнис план во 2022 година е студентите и учениците да се мотивираат и се стекнат со претприемачки вештини како и да знаат самостојно да изработат дигитален и зелен бизнис модел. Специфичната цел на овие обуки е да се постигне поголема стапка на бизниси започнати од млади лица и да се подобри способноста за извршување и поттик за самореализација. Дополнително младите да се запознаат со достапни програми за финансирање и поддршка во фазите на ран развој на бизнисот, да се поттикне локалниот развој, да се намали миграцијата кон Скопје и да се спречи иселувањето на младите од државата.

Во 2022 година обуките беа реализирани во Куманово СОУ „Перо Наков“ на 16 септември, во Дебар на 21 септември во СОУ „28 Ноември“, на 22 септември во Гостивар во СОУ „Гостивар“, во Велес СОУ „Кочо Рацин“ на 27 септември, на 27 септември во Св. Николе во СОУ „Кочо Рацин“, Скопје, во Американска Гимназија Скопје на 28ти септември 2022 г., Кичево на 23 септември во училиштето СОУ „Мирко Милески“ и 20 септември во СОУ „Нико Нестор“ во Струга. На барање на директорот и предметниот наставник од СОУ „Кочо Рацин“ од Свети Николе, се реализираше и една дополнителна обука на 20ти септември 2022 година.

На обуките земаа учество 221 слушатели од Скопје, Куманово, Велес, Струга, Дебар, Гостивар, Кичево и Св. Николе. Родовата структура броеше 59% жени и 41% мажи.

5. Обуки за претприемачко образование

- Главна цел на обуките за претприемачко образование е подигање на свеста и знаењето кај младите луѓе, студенти и ученици, за отпочнување на претприемачки потфати и промоција на претприемништвото, како и развој на претприемничкиот дух и култура потребни за отворање на сопствен бизнис. Во 2022 година фокусот на обуките беше на можностите кои ги нудат дигиталните алатки и можностите за зелено претприемништво.

Во 2022 година обуките беа реализирани во Штип, на 6ти септември во „САБА“ Штип; Радовиш, 6ти септември во СОУ „Коста Сусинов“; на 13ти септември во Скопје, во „Американска Гимназија Скопје - АХСС“ и на 21ви септември 2022 во Дебар во СОУ „28 Ноември“.

На обуките земаа учество 103 слушатели од Скопје, Штип, Радовиш и Дебар. Родовата структура броеше 43% мажи и 57% жени.

6. Обуки за наставници/професори кои го предаваат предметот претприемништво и бизнис

- Главна цел на обуките за социјално претприемништво во 2022 година е слушателите да го збогатат своето знаење во доменот на новите трендови од областа на претприемништвото, дигиталното претприемништво, зелено претприемништво. Да се запознаат со новите методи на социјалното претприемачко учење со цел поттикнување на младите да отвораат сопствени бизниси како и да ја прошират мрежата на соработници и колеги во доменот на делување.

Во 2022 година обуките беа реализирани во Скопје, на 30ти и 31ви август на Универзитет Американ Колеџ, на 19ти септември во СОУ „Орде Чопела“ во Прилеп и на 1ви октомври во Охрид во СОУ „Св. Кирил и Методиј“.

На обуките земаа учество 105 слушатели од повеќе градови и тоа: Скопје, Велес, Куманово, Свети Николе, Прилеп, Битола, Македонски Брод, Охрид и Струга. Родовата структура броеше 23% мажи и 78% жени.

7. Обуки за локални консултанти

Обуките со назив „Оптимизација на трошоци за избор на енергија“ во 2022 година беа наменети за локални консултанти со цел за нивно здобивање на дополнителни знаења и вештини, со кои ќе им се помогне на претпријатијата во зајакнувањето на нивната конкурентност на домашниот и странскиот пазар.

Во 2022 година обуките се реализираа на 3ти ноември 2022 година во Скопје, Центарот за обуки на МАЦЕФ, во Битола, сала за обуки на Општина Битола на 30 октомври 2022 година и во свечена сала на Општина Струмица, на 27ми октомври 2022 година. На обуките земаа учество 80 слушатели консултанти, а според родовата припадност 55 % мажи и 45 % жени.

8. Обуки за поддршка на микро и мали претпријатија

- Главна цел на обуките е слушателите од микро, малите и средни претпријатија да го збогатат своето знаење во доменот влијанието на корупцијата врз ММСП секторот, а со тоа да се влијае на зголемување на здравата конкуренција во секторот. Обуките вклучуваа актуелни и напредни теми значајни за градење на заеднички ставови и настап во однос на политиките кои влијаат на економската клима и условите за нивно работење во земјата.

Обуките се изведоа во градовите: Скопје, Куманово, Охрид и Тетово. На обуките земаа учество 105 слушатели од Скопје, Куманово, Охрид и Тетово. Меѓу кои 23,8% беа жители на градот Скопје, 16,2% од присутните беа жители од градот Куманово, 25,7% од Охрид и 34,3% од Тетово. Родовата структура броеше 56,2% мажи и 43,8% жени.

9. Обуки за промоција на социјалното претприемништво

Целта на обуките е да се приближи концептот на работење на социјално претпријатие и/или реализација на социјални иницијативи, како и разлики помеѓу активности на корпоративна општествена одговорност и социјални претпријатија. Актуелноста се зголемува со мрежата на социјални претпријатија и законските измени кои ќе овозможат работење на ваквите иницијативи. Целна група беа претставници од микро и мали фирми, како и потенцијални деловни иницијативи.

Обуките се реализираа во Прилеп (Економски факултет - Прилеп) – 21ви октомври 2022 г. и Велес (Училиште Димитрија Чуповски) – 2ри ноември 2022 г. На обуките земаа учество 44 слушатели. Според родовата припадност 81% жени, а 19% мажи.

10.Обуки за женско претприемништво

Во програмската активност - Обуки за женско претприемништво во 2022 година беа организирани две обуки за жени (со вкупен опфат на 43 учесници - жени претприемачи и жени потенцијални претприемачи. Целта на овие обуки е да се обезбеди широка информираност на жените претприемачи за инструментите за финансиска поддршка на женско претприемништво, согласно Акцискиот план за имплементација на Стратегијата за развој на женското претприемништво во Република Македонија 2019-2023 година.

Обуките беа реализирани во Кавадарци (голема сала на општина Кавадарци) – 19ти октомври 2022 г. и Штип (сала за обуки, НУ Центар за Култура „Ацо Шопов“ Штип - 18ти октомври 2022 г. За оваа активност за жени се потрошени 116.000,00 денари.

2.3. Дали имате предвидено показатели/индикатори за мерење на успешноста и напредокот (Ве молиме наведете само аутпут индикатори¹)

Согласно буџетската изјава која ја приложи АППРСМ за периодот од 2020-2022 година се предвидени аутпут индикатори и тоа:

- воведена родово разделена статистика на корисниците на ваучерскиот систем на советување
- Најмалку 6 ваучери издадени за жени корисници на ваучерскиот систем на советување од вкупно 30-40 реализирани ваучери.
- Воведена родово разделена статистика за менторите и корисниците на стандардизираните менторски услуги
- Најмалку 4 обучени жени ментори и најмалку 6 менторирани мали и средни претпријатија управувани од жени претприемачи
- Воведена родоворазделена статистика на учесниците на обуките за поддршка на женското претприемништво.

2.4. Доколку имате документи и прилози кои зборуваат за напредокот, ставете ги во прилог на извештајот

-Годишен Извештај за реализација на Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2022 година

3. НАВЕДЕТЕ ГИ ПРЕЗЕМЕНИТЕ ИНИЦИЈАТИВИ ВО ИЗВЕШТАЈНИОТ ПЕРИОД:

3.1. Преземени иницијативи за инкорпорирање на принципот на еднакви можности на жените и мажите во стратешкиот план и буџетот на органот на државната управа (ОДУ), согласно член 11 од ЗЕМ: Со буџетската изјава за периодот 2020-2022 година, АППРСМ го инкорпорираше принципот на еднакви можности во програмските активности:

- Зголемен број на жени корисници на ваучерскиот систем на советување.
- Зголемен број на обучени жени ментори и менторирани МСП управувани од жени
- Унапредување на системот за прибирање податоци со родово разделени податоци.
- Подобрена промоција преку обуките за поддршка на женското претприемништво

3.2. Мерење на успешност на иницијативата (наведете кратки информации-показатели кој е резултатот со спроведувањето на оваа иницијатива):

Во Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2022 година на АППРСМ, во делот на програмската активност Поддршка за самовработување (претприемништво), предвидена е стимулативна мерка за жените, односно дека при

¹ *Аутпут индикаторите* ја мерат количината на стоки или услуги кои се добиваат со реализација на активностите од одделните програми, или пак број на жени и мажи опфатени со одделни програми. Пример за аутпут индикатор е број на мажи/жени опфатени со здравствените програми, број на жени опфатени со програмата за субвенционирање на земјоделството, број на жени од таргет група 24-49 години опфатени со Активните програмии мерки за вработување и др. Преземено од *Насоки за подготовка на предлог буџетска пресметка*, Министерство за финансии, http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/OP_2012.pdf

поддршката на невработените лица, особено внимание ќе се обрне на зголемено учество на жените во оваа програмска активност при што најмалку 1.500.000,00 денари од предвидените ќе се наменат за поддршка на жени претприемачи.

Во програмската активност ваучерски систем на советување предвидена е стимулативна мерка за жените претприемачи со тоа што При поддршката на потенцијалните претприемачи и активните мали и средни претпријатија, особено внимание ќе се обрне на зголемено учество на жените во оваа програмска активност, при што најмалку 150.000,00 денари од предвидените ќе се наменат за поддршка на жени претприемачи.

Во делот на програмската активност стандардизирани менторски услуги за мали и средни претпријатија која се реализира во рамките на регионалниот проект “Воспоставување и промоција на стандардизирани менторски услуги за мали и средни претпријатија во Западен Балкан” фаза 2, поддржан од Јапонската агенција за меѓународна соработка (JICA), при поддршката на активните мали и средни претпријатија, предвидено е дека особено внимание ќе се обрне на зголемено учество на жените во оваа програмска активност, при што најмалку 250.000,00 денари од предвидените ќе се наменат за поддршка на жени претприемачи.

Во рамките на програмската активност - Поддршка за женско претприемништво организирани се две обуки за жени претприемачи (со вкупен опфат на минимум 40 учесници – жени претприемачи) за веќе постоечки претпријатија раководени од страна на жени претприемачи и жени потенцијални претприемачи. Целта на овие обуки е да се обезбеди широка информираност на жените претприемачи за инструментите за финансиска поддршка на женско претприемништво, согласно Акцискиот план за имплементација на Стратегијата за развој на женското претприемништво во Република Македонија 2019-2023 година. За реализација на оваа програмска активност предвидени се 150.000,00 денари наменети за обуки на жени.

3.3. Дали имате предвидено показатели/индикатори за мерење на успешноста и напредокот (пример за индикатор) Индикатор: Предвидени индикатори со буџетската изјава 2020-2022 (наведени во точка 2.3 од овој извештај)

3.4. Доколку имате документи и прилози кои зборуваат за напредокот, ставете ги во прилог на извештајот: Во 2022 година воведени се и родово разделени статистики во 10 програмски активности од вкупно 13, колку што се предвидени со годишната програма на АППРСМ. Подетално наведени во точка 2.2 од овој извештај.

4. СОРАБОТКА СО ДРУГИ ОРГАНИЗАЦИИ И БАЗА НА ПОДАТОЦИ:

4.1. Наведете ги активностите за унапредување на еднаквите можности на жените и мажите кои Вашата институција ги реализирала во соработка со социјалните партнери и невладините организации активни на полето на еднаквите можности на жените и мажите?

Учество на повеќе настани и работилници во организација на невладините организации во Република Северна Македонија.

Со цел за развој и соработка во делот на поддршката и промоцијата на претприемништвото и јакнењето на претприемачката култура и претприемачкиот дух кај младите луѓе – учениците, а заради остварување на заедничките интереси и меѓусебна соработка на двете институции, Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Северна Македонија согласно точката 12 од Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија во 2022 година (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.95/22), даде поддршка преку кофинансирање на национален натпревар на средношколци од земјава, кој се одржа во месец мај 2022, во организација на Џуниор Ачивмент Македонија, во рамките на “Програма за претприемничко образование-ученичка компанија” и церемонија за прогласување на победници, со учество и поддршка на претставници од бизнис секторот, невладини организации и донатори.

АППРСМ како институција даде поддршка во сите фази од натпреварот, со посебен акцент на едукацијата на младите со цел за нивно задржување во земјата и придонес во претприемачкото образование со цел за добивање на поквалитетен стручен кадар и финансиски описменети млади кои ќе стартуваат свој бизнис. Преку поддршката АППРСМ дава свој придонес во зајакнувањето на претприемничкиот дух со што би се поттикнал и овозможил развој на претприемничките способности кај младите.

4.2. Дали базата на податоци со која располага ОДУ е разделена по пол?

Не

а) база на податоци која се однесува на човечки ресурси

* приложете документ со преглед на човечките ресурси поделени по пол (вкупен број на вработени, по звање)

б) база на податоци која се однесува на програмскиот дел (опфат на корисници по пол од одредени програми, услуги, мерки итн.) – наведени во точка 2.2 од овој извештај

* приложете документ со краток опис на програма/услуга и податоци разделени по пол за предвидени корисници, целни групи, и податоци разделени по пол за опфатени корисници, целни групи итн.- наведени во точка 2.2 од овој извештај

5. РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ И ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ СОГЛАСНО СТРАТЕШКИТЕ ДОКУМЕНТИ ОД ОБЛАСТА НА РОДОВАТА ЕДНАКВОСТ:

ПРЕДИЗВИЦИ, ДОБРИ ПРАКСИ И НАУЧЕНИ ЛЕКЦИИ:

5.1. Наведете кои се вашите обврски согласно Стратегијата за родова еднаквост (СРЕ), Националниот план за акција и оперативниот план за годината за која се известува.

Опишете според:

а) Постигнати резултати

б) Реализирани активности – реализација на Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2022 година.

в) Индикатори за мерење успешност –

Во имплементацијата на Програмата за 2022 година се продолжува со интегрирање на родовиот концепт, со тоа што со родово буџетската изјава 2016-2019 година беше вклучена само програмската активност – Ваучерски систем на советување, а со родово буџетската изјава 2020-2022 година покрај оваа програмска активност ќе бидат застапени и следните програмски активности :

1. Ваучерски систем на советување

2. Воспоставување на систем на стандардизирани менторски услуги

3. Обуки за поддршка на женско претприемништво

Согласно буџетската изјава која ја приложи АППРСМ за периодот од 2020-2022 година се предвидени аутпут индикатори и тоа:

- введена родово разделена статистика на корисниците на ваучерскиот систем на советување

- Најмалку 6 ваучери издадени за жени корисници на ваучерскиот систем на советување од вкупно 30-40 реализирани ваучери.

- Введена родово разделена статистика за менторите и корисниците на стандардизираните менторски услуги

- Најмалку 4 обучени жени ментори и најмалку 6 менторирани мали и средни претпријатија управувани од жени претприемачи

- Введена родоворазделена статистика на учесниците на обуките за поддршка на женското претприемништво.

г) Потрошени средства за реализирани активности од областа на родовата рамноправност и извор на средства со Буџетот на АППРСМ од вкупно средства 21.900.000,00 денари потрошени за жени во 2022 година се 8.399.750,00 денари.

1. Поддршка за самовработување (претприемништво)

Во текот на 2022 година изработени се 1169 бизнис планови за носители-мажи клиенти и 740 бизнис планови за носители-жени клиенти. За жени носители - клиенти потрошени се вкупно 7.326.000,00 денари.

2. Ваучерски систем на советување

Во 2022 година се издадени вкупно 54 ваучери за 38 клиенти во вкупен износ од 1.127.266,00 денари од кои 1.033.950,00 за МСП и 93.816,00 за невработени лица. Од вкупните 54 ваучери, 20 ваучери (за 12 клиенти) се за жени на вкупен износ од 327.750,00 денари или 29%.

3. Стандардизирани менторски услуги

Во оваа програмската активност во 2022 година значајно е дека обучени се 3 жени ментори, менторирани беа 48 компании, од кои според староста 20 компании се новоформирани, а 28 компании се постоечки, т.е. функционираат на пазарот повеќе од три години. Од наведените 21 менторирани компании се раководени од страна на жени претприемачи. За оваа активност за жени се потрошени 630.000,00 денари.

4. Обуки за женско претприемништво

Во програмската активност во 2022 година беа организирани две обуки за жени претприемачи и жени потенцијални претприемачи, со вкупен опфат на 43 учеснички. За оваа активност потрошени се 116.000,00 денари.

За останатите програмски активности кои не се опфатени со буџетската изјава не располагаме за точното учество на жени и мажи изразено точно дефиниран паричен износ.

5.2. Дали надлежностите и задачите на координаторот и заменик координаторот конкретно се утврдени во актот за систематизација на работните места во органите на државната управа?

Да, со генерална одредба за координаторот за еднакви можности.

5.3. На кои обуки во текот на извештајниот период координаторот и заменик координаторот имаат присуствувало?

Дали тие во обуките се јавиле како: Обуки за женско претприемништво и други обуки и работилници

а) слушатели б) обучувачи

5.4. Во рамките на целосниот период на извршувањето на функцијата, наведете кои обуки (наведете тематски родова еднаквост и анти-дискриминација, трговија со луѓе, семејно насилство, родова еднаквост и социјална заштита итн.) имаат посетено: а) координатор за еднакви можности - Обуки за родово буџетирање и обуки за женско претприемништво б) заменик координатор за еднакви можности - Обуки за родова еднаквост и обуки за женско претприемништво

6. ПРЕДИЗВИЦИ, ДОБРИ ПРАКСИ И НАУЧЕНИ ЛЕКЦИИ:

6.1. Наведете дали и со какви предизвици сте се соочиле во текот на извештајната година и какви предлози за нивно надминување сте дале.

6.2. Споделете пример за добра или лоша пракса

6.3. Наведете примери за научени лекции

7. СЛЕДНИ ЧЕКОРИ:

7.1. Опишете накратко кој е вашиот план на активности за следната година и кон што ќе придонесат (имплементација на Стратегијата за родова еднаквост, друг стратешки документ на ОДУ итн.)

1. Имплементација на обврските преземени со буџетската изјава за периодот 2020-2022 година

8. ПРЕДЛОЗИ И СУГЕСТИИ ДО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА:

8.1. Наведете Ваши предлози или иницијативи до МТСП во насока на подобрување на:

- а) Функционалноста и координацијата на механизмите за родова еднаквост
- б) Имплементација на Стратегијата за родова еднаквост во секторските политики/програми